

Pilíšan

(Szentkereszti Hírmondó)

Časopis Slovenskej samosprávy v Mlynkoch - december 2010 - 3. č. IV. (XVI.) ročník
A Pilisszentkereszti Szlovák Önkormányzat lapja - 2010. december - IV. (XVI.) évfolyam 3. szám

Pod stromčekom

Veselo je pod stromčekom,
keď prskavka srší,
cez ihličie zlatý dážďik
do dlaní nám prší.

Elena Čepčeková

**Prajeme každému čitateľovi príjemné prežitie
vianočných sviatkov a šťastlivý nový rok!**

Slovenská samospráva v Mlynkoch

**Kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog új évet
kívánunk minden olvasónknak!**
Pilisszentkereszti Szlovák Önkormányzat

Fotó: Imrich Fuhl

Slovenský Mikuláš

6. decembra sa hala Spoločenského domu zase naplnila radostným štebotom detí. Hoci pri prestretých stoloch usilovne pracovali, aby nakreslili niečo pekné pre Mikuláša, ale v ich ligotavých očiach bolo vidieť netrpezlivé očakávanie, plné radostou a vzrušením. So spoločným zaspievaním piesní o dedovi Mrázovi sa ich nálada ešte stupňovala, keď nakoniec začuli

hlas zvonca... Všetci stíchli, keď do miestnosti vstúpil Mikuláš, ale potom tým veselšie mu zaspievali už známe piesne. Mikuláš si sadol na stolicu a rad-radom vypočul všetky slovenské piesne a básničky, ktoré mu zaspievali a zarecitovali odvážnejšie deti na javisku. Produkcie Mikuláš odmenil krásnymi slovenskými obrázkovými knihami, a deti radostným úsmevom na tvári utekali mame a

babičke, aby im ukázali, čo dostali od Mikuláša. Mikuláš však bol veľmi dobrosrdečný a dal darčeky aj tým deťom, ktoré neboli dosť smelé, aby vystúpili na javisku, alebo boli také malé, že ešte ani hovoriť nevedia, ba deti mali možnosť aj na to, aby sa sfoťili s Mikulášom. Po speve na rozlúčku, Mikuláš prisľúbil deťom, že až budú dobré, a naučia sa ďalšie slovenské piesne a básničky, príde k nim aj na budúci rok.

Szlovák Mikulás

December 6-án a Közösségi Ház nagy terme gyermekek örömteli csüvitélésével telt meg. Bár a kicsik a megterített asztalok mellett szorgalmasan dolgoztak, hogy valami szépet rajzoljanak a Mikulásnak, csillogó szemekben izgalommal és örömmel teli várakozás jeleit lehetett látni. A közös télapós dalok eléneklésével a hangulat egyre fokozódott, míg végül meghallották a Télapó csengettyűjének hangját.. Mind elhallgattak, amikor az ajtón belépett a Mikulás, de aztán annál vidámabban énekeltek el a már ismert dalokat. A Mikulás leült a székre, és sorban meghallgatta a bátrabb gyermekeket, akik szlovák verseket és dalokat adtak elő a színpadon. A produkciókat szép, színes, szlovák képeskönyvekkel jutalmazta, és a gyermekek arcukon boldog mosollyal futottak édesanyjukhoz és nagymamájukhoz,

hogy megmutassák, mit kaptak a Télapótól. A Mikulás pedig nagyon jószívú volt, és magajándékozta azokat a gyermekeket is, akik még nem voltak elég bátrak ahhoz, hogy a színpadon szerepeljenek, vagy olyan kicsik voltak, hogy még beszélni sem tudnak, sőt a gyerekeknek lehetőségük volt arra is, hogy a Mikulással egy közös fotón örökítsék meg ezt a szép napot. A búcsúénekek után a Mikulás megígérte a gyerekeknek, hogy ha továbbra is jól viselkednek, és további szlovák dalokat és verseket tanulnak meg, akkor jövőre is eljön közéljük.

hogy megmutassák, mit kaptak a Télapótól. A Mikulás pedig nagyon jószívú volt, és magajándékozta azokat a gyermekeket is, akik még nem voltak elég bátrak ahhoz, hogy a színpadon szerepeljenek, vagy olyan kicsik voltak, hogy még beszélni sem tudnak, sőt a gyerekeknek lehetőségük volt arra is, hogy a Mikulással egy közös fotón örökítsék meg ezt a szép napot. A búcsúénekek után a Mikulás megígérte a gyerekeknek, hogy ha továbbra is jól viselkednek, és további szlovák dalokat és verseket tanulnak meg, akkor jövőre is eljön közéljük.

Foto: Imrich Fuhl

Náš páví krúžok

45. výročie založenia oslávil na Slovensku

Jeden z najlepších a najznámejších slovenských ľudových speváckych zborov v Maďarsku patrí medzi tie naše folklórne telesá, ktoré nepretržite najdlhšie pôsobia. Členovia Slovenského pávieho krúžku v Mlynkoch 45. výročie založenia zboru oslávili netradične, nie doma, ale v materskej krajine svojich predkov.

Pre tých, ktorí pozorne sledujú mimoriadne tesnú, niekoľko desaťročnú plodnú spoluprácu našich spevákov s Dychovou hudbou Šarfianka z obce Blatné (okres Senec, Bratislavský kraj), tento fakt ani nemusí byť veľkým prekvapením. O tom, že sa majú navzájom veľmi radi, sme sa mohli už neraz presvedčiť. K tým krásnym spoločne prežitým chvíľam pribudli ďalšie. Mlynčanov v Blatnom čakali spolu so starostom Milanom Šarmírom nielen členovia dychovky, ale aj ich ďalší dobrý priateľ, bývalý veľvyslanec SR v Maďarsku Juraj Migaš.

Blatnianski hudobníci a mlynski speváci odcestovali do obce Habovka na Orave, kde spolu strávili tri veľmi pekné dni. Po večeroch sa, samozrejme, spolu zabávali, spievali a tancovali. V jeden deň navštívili skanzen Zuberec a keďže bolo pekné jesenné počasie, robili si vychádzky do krásneho okolia.

V sobotu večer sa v miestnom kultúrnom dome konal hlavný

program osláv 45. výročia založenia Slovenského pávieho krúžku v Mlynkoch, ktorý sa začal - štýlovo - spoločným prednesom Pilišskej hymny. Oslávencov pozdravili muzikanti nielen peknými slovami, ale aj vlastnoručne zhotoveným fotoalbumom o spoločných aktivitách a príležitostnou tortou, na ktorej nechýbali ani kúsky klobásy a zelenina. Po piesni Piliška kasáreň starosta obce Blatné M. Šarmír pripomenul ich prvé stretnutie v blatnianskom kine. „Hneď vtedy ste si nás získali a čas to potvrdil tým, že naše vzťahy prerástli aj v oficiálne družobné styky našich obcí. Dnes ide už o vzťahy ako v dobrej rodine“, povedal starosta, ktorý mlynským spevákom zaželal ďalšie roky úspechov pri šírení krásnych piesní a dobrého zdravia, ako aj nasledovníkov v ich radoch. M. Šarmír zároveň oznámil, že Obecné zastupiteľstvo v Blatnom sa rozhodlo udeliť titul čestný občan obce in memoriam dlhoročnému vedúcemu pávieho krúžku Jozefovi Szivekovi.

V rámci milej oslavy mlynskeho pávieho krúžku hold pamiatke všetkým tým spevákom, ktorí už nemôžu byť medzi nami, vzdala členka Predsedníctva Zväzu Slovákov v Maďarsku za Peštiansky región. Marta Papučková Glücková s osobitnou ctou a láskou rozprávala o zakladateľovi krúžku,

mlýnskom učiteľovi a osvetárovi Ladislavovi Jánskom a zvlášť sa poďakovala trom dodnes aktívnym spoluzakladateľom Gizele Molnárovej, Jozefovi Majničovi a Rudolfovi Glückovi.

V kostole v obci Habovka sa nedeľná omša tiež niesla v znamení osláv mlynských spevákov. Po úvodnej obľúbenej piesni „V tých pilišských horách“ členovia dychovky a

pávieho krúžku prekvapili prítomných bohatým spoločným repertoárom.

Zostáva nám iba veriť, že podobne dôstojné pripomenutie si 45. výročia založenia mlynskeho pávieho krúžku budeme mať možnosť zažiť aj doma, pod Pilišom...

(fuhl)

45. ročný spevokol

V druhom polroku 2010 páví krúžok mal bohatý program.

18. septembra sme sa zúčastnili vacovskej púti, kde sa stretli spevácke a tanečné skupiny Peštianskej župy.

25. septembra tretíkrát sme vystupovali na súťaži „Zlatý škovránok“. Tento raz sme cestovali do Pálháze, aby sme sa stretli so skupinami severného a východného Maďarska. Veľký úspech sme dosiahli a tretíkrát sme získali zlatý diplom.

Na začiatku októbra spolu so Šarfiankou (dychovka z Blatného) sme trávili tri krásne dni na Orave, kde sme oslavovali 45. výročie nášho spevokolu. Takto nás zdravili naši priatelia:

„Takmer pred pol storočím uzrel si svetlo sveta, veď dnes to hádam vie i malé dieťa. I ty si sa ako dieťa vzmáhal, rástol si do rozkvetu, svojimi piesňami si rozšíril i za hranice osvetu. A práve vtedy sa Ti v slovenskej vlasti zapáčila, Šarfianka naša milá, ktorá si Ťa svojimi fanfárami k srdcu pritúlila. Tak sa zrodilo pevné puto medzi Krúžkom Pávím a dychovkou zo Šarfie, ktorá

práve dnes pred Tebou stojí a chce ti popriať zopár slov: Z Tvojej lásky, krúžok Páví, zo srdca, z dlaní vždy k nám prúdil šťastia tok. Nech ďalej po našom prianí, Boh Ti žehná každý krok. Našu vďačnosť nenahradí ani tisíc krásnych slov. Múdrosť našich predkov vraví: Váž si svojich priateľov. Všetko dobré priať sme chceli, nech Vás láska povznáša, nech ste stále jarí, bdeli, aj keď vek sa ohláša. 45 rôčkov krásli krúžok Váš tak bohatý. Svoj cieľ v ňom ste isto našli, zlé sa v dobré obráti. V živote vášho krúžku Pávieho 45 strana sa zatvára, Pripíjame s Vami, perlivým vínkom z pohára. Na Vás všetkých s láskou spomínáme, s

vďakou a v tichom dojatí: Kto z nás a kedy Vám všetku tú lásku odplatí? Iste len Pán Boh dobrotivý vo svojej veľkej milosti: A preto nech ste dlho živí, v zdraví i v šťastí, v radošti! Nech srdca túžby vospievajú Vaše hlasy, že lásku k domovine cudzia vlast' nezadusí. To Vám žela celá šarfická chasa."

Čaká nás ešte jeden program. 28. decembra ako zvyčajne spolu s okolitými slovenskými obcami spomenieme si na deň menšín, ako aj na 45. výročie pávieho krúžku a spoločne sa budeme lúčiť s rokom 2010.

Katarína Sziveková

Pilišan

(Szentkereszti Hírmondó)

A Pilisszentkereszti Szlovák Önkormányzat ingyenes lapja

Felelős kiadó: Pilisszentkereszti Szlovák Önkormányzat

Felelős szerkesztő:
Papucsek Hilda

Nyomdai előkészítés, grafikai szerkesztés:

B. EST. Nyomda Bt.
1037 Budapest, Bojtár u. 37.
Tel: +36-1-450-19-45

Kiadó és szerkesztőség címe:

2098 Pilisszentkereszt Fő u. 14.
Telefon: +36-30-217-82-90
e-mail: pilisan@freemail.hu

Megjelenik: 800 példányban

Nysz.: 163/02154/2007

Kanonická vizitácia

Hlava Ostrihomsko-budapeštianskej arcidiecézy kardinál Péter Erdő strávil nedávno dva dni v našej obci na kanonickej vizitácii. Kanonickú vizitáciu uskutočňuje vyšší cirkevný predstaviteľ (dekan, biskup, arcibiskup) po farnostiach spadajúcich pod jeho jurisdikciu. Vizitácia je akosi kontrolou života farnosti. V Mlynkoch bola naposledy pred 75 rokmi, čo znamená, že v danej obci sa vykonáva v každom storočí raz. Ako uviedol pán kardinál pri tejto príležitosti, je veľmi hrdý na to, že v Ostrihome

v X. storočí bola cirkev založená trojjazyčne. Vyzdvihol, že o mieste a význame Slovákov v tejto arcidiecéze svedčí aj dlhý rad hodnostárov slovenského pôvodu. Vyjadril radosť, že v obciach patriacich do jeho arcidiecézy sa dodnes zachovala slovenčina. Ako povedal, vie o tom, že v Mlynkoch prebiehajú slovenské omše a po dohode s miestnym farárom nevidí prekážku, aby tunajšie nedeľné omše slúžil Stanislav Brtoš, pôsobiaci medzi katolíckymi Slovákami v Maďarsku.

Gizela Molnárová vyznamenaná

Gizela Molnárová, rodená Fuhlová sa narodila v Mlynkoch 2. mája 1932. Po ukončení štúdií začala svoju učiteľskú dráhu v Slovenskom Komlóši. Potom vyučovala slovenčinu vo svojej rodnej obci viac ako štyridsať rokov. Desaťročia viedla školský spevokol, s ktorým dosiahla pekné výsledky. Počas svojej dlhoročnej pedagogickej činnosti viedla mnohé generácie k vrúcnemu vzťahu k slovenskej ľudovej piesni. Je jedna zo zakladateľiek mlynskeho pávieho krúžku, v ktorom od jeho založenia nepretržite spieva už celých 45 rokov. Gizela Molnárová je hnacím motorom spevokolu Piliš, v ktorom spievajú nadšenci a ochrancovia slovenských ľudových tradícií z troch pilišských obcí: Mlynkov, Čívu a Santova. Je vedúcou miestnej organizácie Zväzu Slovákov v Maďarsku. V rokoch 1995-2006 bola poslankyňou Celostátnej slovenskej samosprávy. V tomto období zastupovala slovenskú národnosť v kuratóriu verejnej nadácie Pre národné a etnické menšiny v Maďarsku. Neúnavne a s neúfňajúcim nadšením pracuje pre svojich Slovákov aj v súčasnosti. Jej prácu ocenila Celostátna slovenská samospráva v roku 2002 udelením vyznamenania „Za našu národnosť“. Gizela Molnárovej je udelená tohoročná cena Pro Renovanda Culture Minoritatum za jej mimoriadny prínos v oblasti vzdelávania a kultúry, za zachovávanie a posilňovanie slovenskej identity, za mnohostrannú osvetovú prácu v prospech slovenskej národnosti v Maďarsku.

Molnár Andrásné (Gizi néni) Pro cultura minoritatum hungariae díjat kapott

Pilisszentkereszten született, 1932. május 2-án. Tanulmányai befejezése után tanítónóként kezdett dolgozni Tótkomlóson. Később szülőfalujában, Pilisszentkereszten tanított szlovák nyelvet a helyi általános iskolában, több mint negyven évig. Több évtizeden át vezette az iskola énekkarát, akikkel szép sikereket értek el. Hosszú munkássága alatt generációkkal sikerült megszerettetni az éneklés szépségét, a szlovák népdalokat. Egyik alapítója a pilisszentkereszti pávakörnek, amelyben 44 éve énekel pilisi szlovák népdalokat. Ő a motorja a három pilisi település - Piliscsév, Pilisszántó és Pilisszentkereszt - lelkes, népdalokat kedvelő, szlovák hagyományokat ápoló énekeseiből alakult Pilis kórusnak is, melynek a próbáit és fellépéseit szervezi. A Magyarországi Szlovákok Szövetsége helyi szervezetének vezetője. 1995-2006 között tagja volt az Országos Szlovák Önkormányzatnak. Ezen időszakban ő képviselte a magyarországi szlovákokat a Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségéért Közalapítvány kuratóriumában. Gizike néni kitaró lelkesedéssel és fáradhatatlanul dolgozik napjainkban is. Munkáját az Országos Szlovák Önkormányzat „Nemzetiségünkért” díjjal ismerte el 2002-ben. Molnár Andrásné, a szlovák nemzetiségi területen végzett kiemelkedő tevékenységéért, az identitástudat megőrzéséért és erősítéséért, a szlovák oktatásban és kultúrában betöltött meghatározó szerepéért részesül a „PRO CULTURA MINORITATUM HUNGARIAE” díjjal.

Portrét Gizely Molnárovej

Meno GIZELY MOLNÁROVEJ, rodenej FUHLOVEJ, je úzko späté nielen s jej rodnými Mlynkami, ale aj so Zväzom Slovákov v Maďarsku, veď bola pri jeho zakladaní. Bola prvou slovenskou kurátorkou Verejnej nadácie pre národné a etnické menšiny a zaslúžila sa o zveľadenie mnohých slovenských tradícií. V neposlednom rade je vynikajúca slovenská ľudová speváčka, ktorá nikdy nie je unavená, keď treba niekoho pohostiť, nikdy neodmietne naučiť sa novú pieseň a ľahko nájde spôsob na splnenie svojich cieľov.

Gizela Fuhlová sa narodila v Mlynkoch v roku 1932. Po ukončení strednej školy začala pracovať na mlynskom obecnom úrade (vtedy ešte miestnej rade) ako písárka. Raz na jar ju zavolali na prijímací pohovor do novozaloženého slovenského učiteľského ústavu v Budapešti, na ktorom uspela a v septembri 1949 mala začať štúdiá. Avšak do školy sa nedostavila a po dvoch týždňoch museli po ňu osobne prísť a prehovoriť ju, že má talent na vyučovanie detí, dobre ovláda slovenčinu a mohla by byť príkladom pre ďalšiu generáciu. Či preto, alebo kvôli prísnyim slovám otca, to už ani sama nevie, ale isté je, že od októbra už spolu s ostatnými nádejnými učiteľmi chodila po Budapešti, merala cestu z internátu do školy, prípadne na iné aktivity. Po ukončení štúdií začala svoju učiteľskú dráhu v Slovenskom Komlóši. Na nižšiu si však nemohla zvyknúť. Hory jej prirástli k srdcu a keď ich nevidela, trpela clivotou. V komlóšskej slovenskej škole vydržala dva a pol mesiaca, potom sa vrátila späť do Mlynkov.

V rodnej obci vyučovala v nižších ročníkoch a podľa potreby slovenčinu aj vo vyšších, a to viac ako štyridsať rokov. „Mali sme dobrý kolektív a dobrých žiakov. Ja som bola na nich prísna, ale som ich mala rada,“ spomína bývalá učiteľka, ktorá je najviac hrdá na tú triedu, z ktorej siedmi jej bývalí žiaci sa stali učiteľmi. O tom, že ju mali radi aj žiaci, svedčí nasledujúca historka. Raz ochorela a musela sa dlho liečiť. Žiaci ju navštívili doma, požiadali ju aby sa čím skôr vrátila k nim, lebo už budú dobrí. Na potvrdenie svojich slov jej priniesli kreslo, v ktorom by sa jej pohodlnejšie sedelo počas vyučovania. Toto zelené kreslo stálo vždy v jej triede až do odchodu do dôchodku ako memento lásky jej žiakov.

Vydala sa za vojenského náčelníka - Maďara zo Slovenska, ktorý slúžil v mlynskej kasárni. Hoci slovensky dobre nevedel, po čase si zvykol na to, že jeho manželka sa rozpráva so svojimi blízkymi po slovensky. Podobne je na tom aj jej dcéra, ktorá má dvoch synov. Tiež bola vojenskou dôstojníčkou a potom, ako zrušili kasáreň v Mlynkoch, odišla do dôchodku. Dvaja synovia - vnuci tety Gizky - hovoria tiež po slovensky, ale už nie tak dobre.

„Voľakedy musel učiteľ vedieť trochu spievať, mali sme aj prijímaciu skúšku zo spevu. Ak si nevedela spievať, nemohla si ísť za učiteľa,“ povedala G. Molnárová, ale zároveň sa priznala, že na klavíri sa naučila hrať len toľko, aby prešla na skúške. Desiatročia viedla školský spevokol, s ktorým dosiahla pekné úspechy. „Vtedy sa ešte nevydávali platne, ale s našimi deťmi

sme jednu nahrali,“ povedala hrdó. Deťom sa venovali celý deň, pripravovali im rôzne mimoškolské aktivity a krúžky, tak aj ľudového tanca a spevu. Vyhrávali všetky súťaže, na ktorých sa zúčastnili: „Každý rok sme boli prví na slovenských súťažiach,“ spomína si teta Gizka.

Počas svojej dlhoročnej pedagogickej činnosti viedla mnohé generácie k vrúcnemu vzťahu k slovenskej ľudovej piesni. Je jedna zo zakladateľiek mlynskeho pávieho krúžku, v ktorom od jeho založenia nepretržite spieva už celých 45 rokov. Pávi krúžok a ľudový spev vôbec sú jej srdcovou záležitosťou. Lásku

k ľudovým piesňam zdedila od matky, ktorá počas vykonávania prác okolo domu si stále pospevovala. Pilišske piesne sú pekné, spievajú sa dvojhlasne a týmto dávajú celkom iný pocit recipientovi. Život v pávom krúžku však neznamená iba nacvičovanie nových pesničiek. Je to kolektív, ktorému sa treba venovať, a v tom sa teta Gizka veľmi dobre vyzná. Od založenia pávieho krúžku má na starosti spev ako taký: ona začína na javisku, ona udáva tón a ona nacvičuje s kolegami nové piesne. Pávi krúžok je zároveň jadrom mlynskej pobočky ZSM. „My hovoríme len po slovensky, ani by nás nenapadlo ozvať sa po maďarsky na skúškach, ani na vystúpeniach,“ hovorí s uznaním o svojich kolegoch. Členovia pávieho krúžku sú pri všetkých obecných podujatiach, pomáhajú, pripravujú, pečú, hostia a spievajú.

Gizela Molnárová je hybnou silou spevokolu Piliš, v ktorom spievajú nadšenci a ochrancovia slovenských ľudových tradícií z troch pilišských obcí: Mlynkov, Čívu a Santova. Je vedúcou mlynskej organizácie Zväzu Slovákov v Maďarsku.

Po vzniku Celostátnej slovenskej samosprávy (CSS) v roku 1995 sa stala členkou kuratória Verejnej nadácie pre národné a etnické menšiny v Maďarsku, kde počas troch volebných cyklov veľmi úspešne presadzovala záujmy Slovákov v Maďarsku. V rokoch 1995-2006 bola poslankyňou Valného zhromaždenia CSS.

Neúnavná aktivistka Slovákov v Maďarsku nechýba ani na jednej väčšej akcii ZSM: je členkou poroty v Spievankách a veršovačkách, aktívnou delegátkou za Mlyny vo Valnom zhromaždení ZSM.

Jej prácu ocenili roku 1994 nivo cenou za činnosť vykonanú v prospech národností žijúcich v Maďarsku, v roku 1996 Strieborným stupňom Rytierskeho rádu MR, Celostátna slovenská samospráva jej v roku 2002 udelila vyznamenanie Za našu národnosť, ZSM roku 2004 Za slovenskú národnosť. Najviac hrdá je však na titul čestného občana Mlynkov a Blatného, priateľenej obce na Slovensku. Gizele Molnárovej tohto roku udelili prestížnu cenu Pro Cultura Minoritatum Hungariae za jej mimoriadny prínos v oblasti vzdelávania a kultúry, za zachovávanie a posilňovanie slovenskej identity, za mnohostrannú osvetovú prácu v prospech slovenskej národnosti v Maďarsku.

Eva Patayová Fábíánová

Foto: Imrich Fuhl

ÓVODAI HÍREK

Már a legkisebbek is jól érzik magukat az óvodában.

Az őszi természet változásait, jellemző jegyeit séták, kirándulások alkalmával figyeltük meg a gyerekekkel. A kirándulásokon gyűjtött „kincsekből” csodálatos munkák születtek, melyekkel terveinket díszítettük.

A gyerekek nagy örömeire ismét ellátogattunk hozzánk a Fabatka társulat a „Brémai muzikusok” című bábjátékkal.

Középsősökkel és a nagycsoportosokkal közös kiránduláson vettünk részt a Tropicariumban. Sok és gazdag élménnyel tértünk haza.

Madárlesen jártunk a gyerekekkel, ahol tanúi voltunk a madárgyűrűzésnek és izelítőt kaptunk, a nálunk tartózkodó madarak életéről, szokásairól. Ezeket az élményeket Éles Emma édesapjának köszönhetjük.

Nagycsoportosaink az „Idősek délutánján” dalokkal és verssekkel köszöntötték a meghívott vendégeket.

Az óvodai Mikulás nemcsak az óvodásokat, hanem a kistestvéreket is megajándékozta.

Advent idején a szülők kezdeményezésére játszóházzal egybekötött adventi vásárt rendeztünk az óvodában, ahol kedves kis kézimunka talált gazdára.

A karácsony meghitt ünnepére való készülődés, verseléssel, barkácsolással, ajándékkészítéssel telt. Az ovi – karácsonyt évről évre az iskolások Bethlehemes játéka teszi emlékeztetéssé.

Az Emlékparkban a falu karácsonyfáján közösen gyűjtjük meg a csillagszórókat.

Az óvónők szakmai továbbképzéseken vettek részt, ahol hasznos tapasztalatokat szereztek.

Továbbra is keresünk és várunk szlovák nemzetiségi óvodapedagógust, azonnali munkakezdéssel.

Érdeklődni lehet: **Boda Józsefné** (óvodavezető)

Tel./Fax: 06 26 347-530,

E-mail: pilisszentkereszt@ovimlynky.t-online.hu

Aktuality z materskej školy

Zmeny a charakteristické znaky jesennej a zimnej prírody naši škôlkári pozorovali so svojimi učiteľkami počas výdatných prechádzok a výletov. Z rôznych „klenotov“ nazbieraných pri týchto príležitostiach potom vznikli nádherné práce, ktoré teraz slúžia ako dekorácia miestností materskej školy.

Na veľkú radosť detí do škôlky opäť zavítalo ochotnícke bábkové divadlo z Nagykovácsi Fabatka, tento krát s hrou Brémski muzikanti. Učiteľky s dvoma väčšími vekovými skupinami škôlkárov navštívili budapeštianske Tropicarium, odkiaľ sa vrátili s množstvom nevšedných zážitkov.

Program mlynských škôlkárov z času na čas spestrujú aj rodičia. Tento raz mohli deti pozorovať vtákov a pomôcť pri ich krúžkovaní. Stretnutie s odborníkmi bolo dobrou príležitosťou aj na to, aby sa škôlkári veľa dozvedeli o živote vtáctva v Piliši.

Deti z najstaršej skupiny sa predstavili na Dni seniorov s piesňami, básňami a riekankami.

Začiatkom decembra aj do tejto materskej školy zavítal Mikuláš, ktorý priniesol darčeky nielen škôlkárom, ale aj ich mladším súrodencom.

V čase adventu z iniciatívy rodičov priamo v škôlke usporiadali dom hier spojený s predvianočným trhom, na ktorom si naši nových gazdov najmä vlastnoručne zhotovené darčeky.

Prípravu na Vianoce spestrilo nacvičovanie príležitostných básní a zhotovovanie ozdobných predmetov a darčiekov. Vianoce mlynských škôlkárov sú už tradične spojené s vystúpením žiakov základnej školy, ktorí aj tento krát predviedli Betlehenské hry. Škôlkári nemohli chýbať ani pri slávnostnom zapálení prskaviek pod spoločným vianočným stromčekom v pamätnom parku obce.

(kb-hl)

Škola v prírode v Hronci

Koncom septembra siedmci našej školy sa zúčastnili v tábore v Nizkých Tatrách.

Po príchode sa ubytovali v chatách a v hlavnej budove.

Prvý deň sa oboznámili s okolím a s ostatnými deťmi.

Od pondelka sa začínali vyučovania. Každý deň mali štyri hodiny slovenčiny. Deti boli zaradené do skupín, podľa ich znalostí, a tieto skupiny sa striedali. Učiteľky vyučovali hravo, zaujímavovo a na vysokej úrovni. Niektorí žiaci sa veľmi snažili.

Na hodinách si obohacovali slovnú zásobu. Popoludni na ihrisku mali rôzne športové programy. Niekedy robili veľké prechádzky do okolia. Mladí animátori každý večer zostavili bohatý hudobný program, učili tance a hrali rôzne spoločenské hry. Cez víkend boli zorganizované túry do Vysokých Tatier, do Bystrice a do rozprávkovej dediny Habakuky.

Deti sa vrátili domov s peknými zážitkami.

Mónika Pellerová

Pilišske združenie o voľbách a plánoch

Výsledky októbrových volieb do miestnych slovenských samospráv, predstavenie nových predsedov slovenských volených zborov a nových starostov, príprava na voľby do celoštátnych menšinových samospráv a budúročné plány. To boli témy Valného zhromaždenia Združenia a regionálneho kultúrneho strediska pilišských Slovákov, ktoré sa uskutočnilo v polovici novembra v Slovenskom dome v Mlynkoch.

Keďže členmi organizácie sú - popri individuálnych členoch - aj Slovámi obývané osady pilišského regiónu (Čobánka, Kestúc, Moďoroš, Orosláň, Piliška Čaba, Čív, Santov, Senváclav, Huť, Mlynky, Pomáz, Šárišáp a Senondrej), na valné zhromaždenie prišli do Mlynkov o. i. starostovia a členovia slovenských samospráv a miestnych organizácií z týchto lokalít. Ako sme sa dozvedeli od predsedu organizácie Jozefa Havelku, privítali medzi sebou novú starostku Čívu Bernadetu Kosztkovú Rokolyovú a prvú občianku Santova Evu Čičmanczaiovú. Čobánku z tohto hľadiska pozdravili dvojnásobne: v kruhu pilišských Slovákov prvýkrát bola ako starostka obce S. J. Winklerová a po štyroch rokoch sa v obci znova založila slovenská samospráva, ktorú na zasadnutí zastupoval predseda zboru Ľudovít Gordon. V Pilišskej Čabe sa po štyroch rokoch opäť stal predsedom slovenskej samosprávy Július Kučera. Prítomní sa poďakovali za podporu dlhoročnej starostke Čívu Márii Nagyovej, ktorá ako predsedníčka Slovenskej samosprávy Komárňansko-Ostriežskej župy pozvala prítomných a Slovákov z celého regiónu na predstavenie divadla z Hriňovej do kultúrneho domu v Dorogu.

Týmto sa vlastne začalo rokovanie o programoch, ktoré sa budú konať v nasledujúcom období a v budúcom roku. Kultúrny dom v Dorogu bude aj hosťiteľom tradičného plesu pilišských Slovákov, ktorý sa uskutoční 29. januára ako prvý spoločný program v novom roku. Hosťiteľom bude tento krát Moďoroš. Ešte predtým sa však 28. decembra bude konať tradičný záver roka v Mlynkoch, na ktorý predsedníčka Organizácie Slovákov v Mlynkoch

Gizela Molnárová pozvala aj Slovákov pilišského v regiónu. Tiež významnou udalosťou bude vo februári Cyrilo-metodská omša v Mlynkoch, z ktorej sa pomaly stáva tradícia. Ako sme sa dozvedeli od J. Havelku, iniciovali, aby túto omšu odbavoval Stanislav Brtoš. Po V. Šiškovom festivale v Mlynkoch (5. marca) sa v máji uskutoční populárny, tiež už tradičný výstup na Piliš. Stretnutia podobného rázu sú vhodné aj na to, aby sa jednotlivé obce navzájom informovali o pripravovaných podujatiach, čo pomôže predísť tomu, aby sa v tom istom čase konalo viacero podujatí. Zároveň Slováci z týchto obcí môžu navštíviť programy, o ktoré majú záujem. Podujatie v pivničnej osade v

Číve na Urbana, ktoré podporila aj nová starostka, je jedným z takých programov. Kestúčania plánujú pokračovať v kultúrnom pásme za účasti detí Od Adventu do Troch kráľov. Obnovenie Pavlínskeho kláštora, kde sa prvýkrát usadil rád Pavlínov, oslávia za účasti vysokých cirkevných hodnostárov. Pri zrúcaninách Pavlínskeho kláštora v Hutí sa na Turíce uskutoční omša, na ktorej sa pravidelne zúčastňujú Slováci z celého okolia. Huťania plánujú obnoviť aj súťaž v rúbaní dreva. Obecná a miestna slovenská samospráva v Santove hodľajú pokračovať v obaračkových slávnostiach, ktoré, podobne ako už spomenuté akcie, priťahujú aj návštevníkov zo širšieho okolia. Nový predseda slovenského voleného zboru z Čobánky L. Gordon upriamil pozornosť Pilišanov na to, že prevádzkuje regionálne rozhlasové vysielanie a cez internet zverejňuje aj predpoveď počasia v Piliši. V súvislosti s rokom 2011 M. Nagyová poprosila všetkých prítomných, aby venovali osobitnú pozornosť sčítaniu ľudu. Je totiž dôležité, aby sa zapojili do výberu sčítacích komisárov. Mali by to byť ľudia, ktorí poznajú obce a našich občanov.

VZ po odsúhlasení menoslovu kandidátov (v abecednom poradí) splnomocnilo predsedu J. Havelku a podpredsedníčku M. Nagyovú, aby v priebehu prípravy volieb do regionálnych slovenských samospráv a Celoštátnej slovenskej samosprávy rokovali a rozhodovali v mene organizácie. Po oficiálnom programe nasledovala nemenej dôležitá časť stretnutia, neviazaný rozhovor a priateľské posedenie pri bielom stole.

(br)

Voľby do teritoriálnych a celoštátnych samospráv 9. januára 2011

Celoštátna volebná komisia (OVV) na svojom novembrovom zasadnutí vypísala voľby do teritoriálnych a celoštátnych menšinových samospráv na 9. január 2011. Zároveň na základe počtu miestnych menšinových samospráv stanovila aj počet členov jednotlivých celoštátnych samospráv a rozhodla o tom, ktoré organizácie budú mať právo nominovať kandidátov do týchto zborov. Celoštátna slovenská samospráva bude mať v budúcom cykle 29 členov. Celoštátnu volebnú listinu môžu zostaviť dve volebné zoskupenia: Únia slovenských organizácií v Maďarsku (Únia) a koalícia Zväzu Slovákov v Maďarsku, Združenia a regionálneho kultúrneho strediska

pilíšskych Slovákov a Organizácia dolnozemskej Slovákov (ZSM-ZRKSPS-ODS). Voľby do teritoriálnych slovenských samospráv sa budú konať v piatich župách - v Békešskej, Boršodskej, Komárňanskej, Novohradskej, Peštianskej - a v Budapešti. V Komárňanskej a Novohradskej župe bude jediná nominačná organizácia: koalícia ZSM-ZRKSPS-ODS. V Békešskej, Boršodskej a Peštianskej župe môžu nominovať Únia a koalícia Zväzu. Nominačnými organizáciami v Budapešti budú Slovenský spevácky zbor Ozvena - Klub slovenských dôchodcov a Únia.

(/n)

Orsolya Szabó Interetnické vzťahy a kontakty v Mlynkoch História obce

Mlynky (Pilisszentkereszt) sú obec s 2200 obyvateľmi pri úpätí vrchu Pilíš, vzdialená od Budapešti takmer 30 kilometrov. Viac ako polovica miestnych obyvateľov sa aj v súčasnosti hlási k slovenskej národnosti, čím si obec získala prímene „najslovenskejšia“ slovenská dedina. Ako mi to porozprával jeden z mojich mlynských respondentov, históriu Mlynkov¹ možno zhrnúť do troch viet: člení sa na 2 obdobia, z ktorých prvé bolo 12.-13. storočie, keď si tu cisterciáni postavili kláštor, „ktorý vynikal veľkosťou, výkonom a postavením tým, že napríklad tu zavraždia kráľovnú Gertrudis, tu ju pochovávajú a tu nájdu jej sarkofág“². Kláštor síce Tatári vypálili r. 1241, ale kráľ Belo IV. potvrdil všetky staré výsady opátstva v r. 1254. 7. septembra 1526 Turci opátstvo celkom zničili. Po vyhnaní Turkov si toto územie žiadali pre seba tak cisterciáni, ako aj paulíni, tak po dlhoročnom súdnom spore sa územie dediny dostalo do vlastníctva peštianskych paulínov. K ich menu sa viaže znovuosídlenie obce v r. 1747. Vtedy prišlo 6 slovenských rodín z okolia Trnavy, ktoré neskôr nasledovali

Szabó Orsolya Interetnikus viszonyok és kapcsolatok Pilisszentkereszten A település története

Pilisszentkereszt (Mlynky) a Pilis hegy lábánál fekvő, Budapesttől mintegy harminc kilométerre északra található település, lakosainak száma 2200 fő, és jelenleg is a község több mint fele szlovák nemzetiségűnek vallja magát, kiérdemelve ezzel a „legszlovákabb“ szlovák falu elnevezést. Ahogyan egy szentkereszti interjúalanyom elmondta, Pilisszentkereszt⁴ történelmét három mondatban összefoglalva, 2 korszakra bonthatjuk azt: az első a 12-13. századra tehető, amikor a ciszterciek itt a Pilisben építettek monostort, „ami nagyságában, teljesítményében, rangjában azzal tűnik ki, hogy például, itt ölik meg Gertrudisz királynőt, itt temetik el, itt találják meg a sarkofágját”. A monostort a tatárok ugyan felégették 1241-ben, ám IV. Béla 1254-ben az apátság minden régi kiváltságát megerősítette. 1526. szeptember 7-én a törökök teljesen elpusztították az apátságot. A törökök kiűzése után a pálosok és

¹ Je doložené, že pôvodný názov obce bol *Pleš. V historických prameňoch sa tento názov vyskytuje v 13. storočí vo variantoch Pilis, Peles, Pelis, ale aj vo forme Pljes, čo už má celkom blízko k predpokladanej staroslovienskej forme *Plěšb. Tento názov sa vyskytuje aj na úradnej mape z r. 1760, a to napriek tomu, že paulíni po znovuosídlení obec „prekrstili“ na Sancta Crux (Svätý Kríž). Na prvej pečiatke obce je ešte latinský nápis vo forme Santa Crucem (1758). Z toho vznikol maďarský názov [preklad] najprv ako Szent-Kereszt, neskôr ako Pilisszentkereszt. Slovenský názov je pomerne nový, vznikol pravdepodobne v druhej polovici 18. storočia: v dedine boli malé vodné mlyny, a keď obyvatelia susedných slovenských obcí sem prinášali svoje obilie pomlieť, vraveli, že idú do „mlynov“. Takto začali dedinu postupne nazývať Mlynkami. Papuček, Gregor: Mlynky a okolie. Pilisszentkereszt, 2006.

² 27. mája 1184 ho založil kráľ Belo III.

³ Viď webovú stránku obce: www.pilisszentkereszt.hu

⁴ A település eredeti neve bizonyítottan *Pleš volt. A történelmi forrásokban ez a név a XIII. században Pilis, Peles, Pelis változatban, de Pljes formában is megtalálható, ami már egészen közel áll a feltételezett ószláv *Plěšb formához. Ez a név még az 1760-as hivatalos térképen is szerepel, annak ellenére, hogy a pálosok a falut az újratelepítés után „átkeresztelték” Sancta Crux-nak (Szent-Keresztnek). A falu első bélyegzőjén még latinul jelenik meg a felirat, Santa Crucem formában (1758). Ebből lett először Szent-Kereszt, majd Pilisszentkereszt. A szlovák név egészen új keletű, a 18. század második felében alakulhatott ki: a faluban kis vízimalmok voltak, és amikor a környező szlovák falvak lakói a gabonájukat ide hozták őrölni, azt mondták, hogy a „malmokba” mennek. Így lassacskán a falut Mlynkynek, azaz Malomfalunak kezdték nevezni. Papuček, Gregor: Mlynky a okolie. Pilisszentkereszt, 2006.

ďalšie. V 1770-tych rokoch prišli do obce aj nemecké rodiny. „Nepoznáme dôvody, prečo si Nemci zvolili práve Mlynky, faktom však ostáva, že takmer 50 rokov po usadení sa prvých rodín, r. 1781, keď bol vysvätený dnešný kostol, už sú Nemci tu, prejdú cez Santov (Pilisszántó) tak, že tam sa ani jedna rodina neusadí, nepôjdu ani na Čív (Csév), ani do Kestúca (Kesztölc).”

V obci fungovala ľudová škola od r. 1722, ktorú spravovali paulíni. V r. 1767 už bola v dedine krčma, mäsiarstvo, vodné mlyny, pece na pálenie vápna³.

V roku 1785 mala dedina 526 obyvateľov, v roku 1802 703, v roku 1857 853, a na prelome storočí už počet prevyšuje 1000 osôb. V prvej polovici 20. storočia počet obyvateľov obce neustále rastie, v r. 1941 už tu žilo 1450 osôb, z ktorých 1325 uviedli materinský jazyk slovenský. Migračné vlny po druhej svetovej vojne – čiastočne násilné, motivované politickými a ekonomickými cieľmi – samozrejme neobišli ani slovenské obce v Piliši. Podľa jedného z mojich respondentov sa presídlilo aspoň 15 percent obyvateľov Mlynkov, väčšinou sa usadili v okolí Štúrova, „ale oni všetci zostali Slovákmi, do dnešného dňa sú Slovákmi na Slovensku, i keď bývajú tu v okolí Štúrova

a ciszterciak is magukénak követelték ezt a területet, így a hosszú évekig tartó pereskedés eredményeként a falu területe végül a pesti pálos rend birtoka lett. Utóbbiak nevéhez fűződik a falu 1747-ben bekövetkezett újratelepítése. Ekkor 6 szlovák család érkezett Nagyszombat környékéről, akiket később továbbiak is követtek. Az 1770-es években német családok is érkeztek a településre. „Nem tudjuk az okát, hogy miért Pilisszentkeresztet választották a svábok, de tény, hogy az első családok letelepedése után egy emberöltővel, 1781-ben, amikor felavatták a jelenlegi templomot, akkor már itt vannak a svábok, átjönnek Pilisszántón úgy, hogy ott egy család sem telepszik meg, nem mennek se Csévre, se Kesztölcire.”

1722-től működött a településen elemi iskola, amit a pálosok tartottak fenn. 1767-ben a faluban már volt kocsmá, mészárszék, vízimalmok, mészégető kemencék.

1785-ben a lakosság összlétszáma 526, 1802-ben 703, 1857-ben 853, a századfordulón pedig már meghaladja az ezret. A huszadik század első felében a település lakosainak száma folyamatos emelkedést mutat, 1941-ben már 1450-en laktak itt, akik közül 1325 fő szlovák anyanyelvűnek vallotta magát. Amásodik

Údaje obcí, patriacich k Združeniu pilišských Slovákov v r. 1980-2001

A Pilisi Szlovákok Egyesületéhez tartozó települések adatai 1980-2001

Názov obce	Celkový počet obyvateľov 1980	Slovenský materinský jazyk	Slovenská národnosť	Klasifikácia 1980	C. počet obyv. 1990	Slov. mat. jazyk	Slov. národn.	C. počet obyv. 2001.	Slov. mat. jazyk	Slov. národn.	Zoznam voličov 2006	Počet hlasujúcich 2006
Település neve	Összlakosság 1980	Szlovák a. ny.	Szlovák nemz.	Minősítés 1980.	Ö. I. 1990.	Szlov. a. ny.	Szlov. nemz.	Ö. I. 2001.	Szlov. a. ny.	Szlov. nemz.	Vál. névjegyz. 2006.	Szavazók száma 2006
Čobánka (Csobánka)	2033	21	4	59	2040	22	9	2840	16	23	11	-
Ostrihom (Esztergom)	30870	284	218	-	29841	263	260	29452	296	321	99	48
Kestúc (Kesztölc)	2384	719	449	2166	2322	336	118	2556	232	237	279	150
Moďoroš (Mogyorósbánya)	850	1	1	217	819	2	3	882	0	21	64	59
Oroszlán (Oroszlány)	20613	9	5	-	21053	12	17	20280	53	83	175	95
Pilišska Čaba (Piliscsaba)	5227	17	11	422	5201	27	11	6425	69	117	235	108
Čív (Piliscsév)	2452	218	33	2070	2314	367	379	2314	311	1059	399	254
Santov (Pilisszántó)	2016	303	381	1689	1970	163	143	2120	287	416	293	210
Mlynky (Pilisszentkereszt)	2104	977	594	1717	2054	1084	996	2170	922	1185	504	298
Senváclav (Pilisszentlászló)	940	67	205	873	835	3	3	958	54	93	78	59
Pomáz	11736	36	24	939	12474	36	24	14404	39	46	58	48
Šárišáp (Sárisáp)	4128	4	2	1465	3715	33	26	2918	85	405	160	125
Senondrej (Szentendre)	16901	12	5	-	19351	10	11	22747	41	42	2	-

Zdroj: Ústredný štatistický úrad MR

Forrás: KSH

v maďarských obciach, ale ich deti sa napríklad nenaučili po maďarsky, a preto sú aj v nevýhodnej situácii, pretože inak by mohli chodiť do Ostrihomu či do Pešti, alebo kdekoľvek na okolie pracovať.”

Aj keď zohľadníme následky sociálno-psychologického aspektu sčítania ľudu, resp. fakt, že socialisticko-komunistický režim a neistota v čase politických zmien vôbec nenapomáhali úprimné, oficiálne prejavovanie identity, v historickom meradle

világháborút követő – részben erőszakos, politikai és gazdasági célok által motivált – migrációs hullámok természetesen a pilisi szlovák településeket sem kerülték el. Az egyik interjúalanyom elmondása szerint Szentkereszt lakosságának is legalább a 15 százaléka kitelepült, a legtöbben Párkány környékére, „de ők mind szlovákok maradtak, a mai napig is szlovákok Szlovákiában, pedig itt laknak Párkány környékén, magyar településeken, de például a gyerekek nem tanultak meg magyarul, és emiatt hátrányos helyzetben is vannak, pedig átjöhethének Esztergomba, Pestre, vagy bárhova a környékre dolgozni

možno aj v pilišských slovenských obciach zaznamenať oslabenie slovenskej identity.

V prípade jednotlivých obcí – nie zriedkavo pod vplyvom miestnej politiky a ňou ovplyvňovanej verejnej mienky – badáme síce značné rozdiely v kategórii národnosti, ktorá je komplikovanejšim, zložitejším prvkom sebadefinície, avšak po porovnaní údajov zo sčítaní ľudu z rokov 1980 a 2001 spomedzi 13 Slováckmi obývaných obcí v Piliši sú „pozitívne“ zmeny len v „najslovenskejšej“ obci, v Mlynkoch.

Ha figyelembe is vesszük a népszámlálási adatfelvétel szociálpszichológiai vetületének következményeit, valamint azt a tényt, hogy a szocialista-kommunista rezsim, majd a rendszerváltás idején tapasztalható bizonytalanság az emberek őszinte, hivatalos identitásvállalását egyáltalán nem segítették elő – s ezt a 2001-es adatfelvételek vissza is igazolták – történelmi távlatban mindenképpen a szlovák identitás gyengülése regisztrálható a piliši szlovák településeken is.

Počet obyvateľov Mlynkov: 1785-2001

Pilisszentkereszt lakossága: 1785-2001

Rok	Celkový počet obyvateľov	Slovenskej národnosti	S materinským jazykom slovenským	Pomer obyvateľov s mat. jazykom slovenským %
Év	Összlakosság	Szlovák nemzetiségű	Szlovák anyanyelvű	Szlovák anyanyelvűek aránya %
1785	526	nemáme údaje	n.ú.	n.ú.
1828	847	n.ú.	n.ú.	n.ú.
1857	853	n.ú.	n.ú.	n.ú.
1870	880	n.ú.	n.ú.	n.ú.
1880	846	n.ú.	730	86
1890	952	n.ú.	855	89
1900	1049	n.ú.	964	91
1910	1150	n.ú.	1028	89
1920	1174	n.ú.	1094	93
1930	1339	n.ú.	1022	76
1941	1450	n.ú.	1325	91
1949	1295	n.ú.	654	50
1960	1820	n.ú.	1189	65
1980	2104	594	977	46
1990	2054	996	1084	52
2001	2170	1185	922	42

Zdroj: Ústredný štatistický úrad MR

Forrás: KSH

Ohľadom materinského jazyka je situácia ešte jednoznačnejšia: tu neregistrujeme len značný pokles pomeru k celkovému počtu obyvateľstva – i keď nie rovnakým tempom a v nerovnakej miere -, ale aj to, že „revival“, ktorý miestami charakterizuje hlásenie sa k národnosti, tu nepozorujeme. Navyše rast o niekoľko percentuálnych bodov v prípade obcí s pomerne nízkym počtom obyvateľstva neznamená relevantné údaje, vhodné na vykreslenie tendencií.

Etnické povedomie slovenských obyvateľov pilišských obcí sa úzko viaže k zemepisnej lokalite Piliša, pričom aj ich slovenskosť, jeden z určujúcich prvkov ich identity, sa prejavuje cez tento filter. V pomenovaní „Pilišania“ sa taktiež manifestuje toto silné regionálne, oblastné povedomie. Vychádzajúc zo svojich zemepisných daností, dediny majú v súčasnosti úzku „vnútornú“, „medziobecnú“ komunikačnú sieť: potreba vzájomných vzťahov je pre slovenské obce v Piliši

Bár az egyes települések esetében – nemritkán a helyi politika és az általa befolyásolt nyilvánosság hatására – jelentős különbségek figyelhetők meg az öndefiníció bonyolultabb, összetettebb elemét jelentő nemzetiségi kategória alakulásában, a szlovákok lakta 13 piliši település közül az 1980-as és 2001-es népszámlálási adatokat összevetve valójában csak a „legszlovákabb” faluban, Pilisszentkeresztben figyelhető meg lényegi elmozdulás „pozitív” irányban.

Az anyanyelv tekintetében a helyzet ennél is egyértelműbb: itt nemcsak az arányszámok – eltérő ütemű és mértékű, de jelentős - csökkenése regisztrálható, hanem az is, hogy a nemzetiségi bevallásokkal kapcsolatosan néhol tapasztalható „revival” ebben az összefüggésben lényegében nem észlelhető. A néhány százalékpontos emelkedés ráadásul a települések viszonylag alacsony lélekszáma miatt amúgy sem jelent releváns, tendencia kirajzolására alkalmas adatokat.

A piliši falvak szlovák lakosságának etnikai tudata szorosan kötődik a Pilišhez, mint földrajzi területhez, s identitásuk egyik

evidentná. To však neznamená, že by sa všetky prvky identity jednotlivých komunit navzájom úplne zhodovali. Tak napr. aj pre pilíšske slovenské obce platí konštatovanie, podľa ktorého jazyky národností v Maďarsku často prešli v jednotlivých dedinách odlišným vývojom a s trochou nadsádzky môžeme povedať, že reč menšiny – v súčasnosti používaná často už iba staršími generáciami – je totožná s jazykom, ktorý sa v obciach stáročia používal a prakticky nebol ovplyvnený vonkajšími faktormi, alebo tie ho ovplyvňovali len v minimálnej miere⁷.

Používanie jazyka – ešte stále materčina?

Dvojazyčnosť Slovákov v Maďarsku je jednak historická otázka, veď časť z nich sa s maďarčinou dostala do kontaktu ešte pred usadením sa, v každodennom živote, dokonca si ju aj osvojila. Jazykové kontakty sa stali prirodzenými jednak pre hospodárske styky, jednak v dôsledku každodenného spoluzitia. Komunikácia v maďarčine sa stala všeobecnou v kruhu Slovákov v Maďarsku v 60-tych a 70-tych rokoch 20. storočia, a to takým spôsobom, že spoločenská úloha maďarského jazyka zosilnela aj mimo inštitucionálnych rámcov. Slovensko-maďarská dvojazyčná existencia získala po r. 1949 novú zdrojovú základňu. Vybudovaná školská sieť slovenského charakteru a mimoškolské kultúrne inštitúcie sa stali sprostredkovateľmi spisovnej slovenčiny.

Väčšina obyvateľov Mlynkov rozprávala od usadenia sa až do začiatku 20. storočia po slovensky a – v menšej miere – po nemecky. Expanzia maďarčiny sa začala v medzivojnovom období, vtedy bola zavedená a stala sa povinnou v škole. „Je tu ujo Józsi, má svojich 80 rokov, ktorý si pamätá, že sa trestalo, ak niekto sa na chodbe nerozprával po maďarsky, lebo deti, ale hlavne starší si úplne vystačili s dvoma jazykmi, s nemčinou a slovenčinou.“ Po druhej svetovej vojne sa nemčina vytratila, a jazykom miestnej komunikácie zostala slovenčina, „ale tá je natoľko silná, hovorím vlastný príklad, že keď som išiel r. 1963 za učňa do Budapešti, tak zo Santova Józsa Sz. a ešte niekoľkí, z Mlynkov som bol sám, tak škaredo sme hovorili maďarsky, že učiteľka maďarčiny povedala, že my nemusíme ísť k tabuli odpovedať, lebo deti nebudú rozumieť, čo hovoríme, jednoducho sme nevedeli po maďarsky.“ „Darmo sme ukončili osem tried, ja som bol ešte vo výnimočnej situácii, že som sa nemusel učiť po rusky, zato som sa učil po slovensky zemepis, dejepis a matematiku, preto ja viem dokonale slovensky počítať, ja som skončil r. 1963, v rokoch 1960-1963 sme sa nemuseli učiť po rusky, ale za nami idúce triedy sa už učili. Ale je napríklad zaujímavé, že ani moja staršia sestra nevie tak dobre po slovensky, lebo ona sa tieto predmety neučila po slovensky.“

Pre Slovákov v Maďarsku je príznačná medzifáza dvojazyčnosti: je badateľná postupná výmena jazyka, v dôsledku ktorej je slovenčina v súčasnosti druhotným jazykom. Slovenčinu charakterizuje protichodný, obojsmerný pohyb: na

⁷Fehér, László: A pilisi szlovákok identitásrétegei, 1996. [Vrstvy identity pilíšskych Slovákov, diplomová práca]

⁸Fehér László: A pilisi szlovákok identitásrétegei, 1996. Szakdolgozat

meghatározó alkotóelemeként szlovákságuk is e szűrön keresztül fejeződik ki. A „Pilišania” (pilisiek) elnevezésében is ez az erős regionális, táji tudat fejeződik ki. A meghatározás ugyan eredetileg csupán a pilisszentkeresztiakat jelölte, később azonban jelentéstartalma valamennyi érintett községre kiterjedt. A falvak ma földrajzi adottságaikból kiindulva meglehetősen szoros „belső”, „településközi” kommunikációs hálózatot tartanak fenn: a pilisi szlovák települések számára evidencia az egymással való kapcsolattartás szükségessége. Ez persze nem jelenti azt, hogy az egyes közösségek identitásának minden egyes eleme tökéletesen megegyezne egymással. Így pl. a pilisi szlovák falvakra is érvényes az a megállapítás, hogy a magyarországi nemzetiségek nyelvének fejlődése gyakran falvanként külön-külön utat járt be, s némi túlzással elmondható, hogy a kisebbség – ma már gyakran csak az idősebb generációk által használt – nyelve egyenlő a településeken évszázadokon keresztül használt, lényegében külső hatások által nem, vagy alig befolyásolt nyelvvél⁸.

Nyelvhasználat – még mindig anyanyelv?

A magyarországi szlovákok kétnyelvűsége egyrészt történeti kérdés, hiszen a magyar nyelvvél egy részük már jóval a letelepedés előtt, a hétköznapi életben is kapcsolatba került, sőt el is sajátította azt. A nyelvi kontaktusokat részben a gazdasági kapcsolatok részben pedig a mindennapi együttélés tette természetessé. Az 1960-as 1970-es években vált a magyar nyelvű kommunikáció a hazai szlovák közösségek körében általánossá, mégpedig oly módon, hogy a magyar nyelv társadalmi szerepe az intézményi kereteken kívül is felerősödött. A szlovák-magyar kétnyelvűségi lét 1949 után új forrásbázist kapott. A kiépült szlovák jellegű oktatási hálózat és az iskolán kívüli kulturális intézmények a szlovák irodalmi nyelv közvetítői lettek.

Szentkereszten a betelepítéstől egészen a 20. század elejéig a lakosság többsége szlovákul, és – kisebb mértékben – németül beszélt. A magyar nyelv térfoglalása a két világháború közötti időszakban kezdődött, ekkor vezették be, és tették kötelezővé az iskolában. „Van itt a Józsi bácsi, a 80 évével, aki emlékszik rá, hogy fenyítéssel járt, ha valaki a folyosón nem magyarul beszélt, mert a gyerekek és főleg az idősek is a két nyelvvél, a némettel meg a szlovákkal tökéletesen elvoltak.” A második világháború után a német nyelvvél eltűnt, és a szlovák maradt a helyi kommunikáció nyelve, „de az annyira erős, saját példámat mondom, hogy amikor elmentem inasnak 1963-ban Budapestre, akkor Pilisszántóról a Sz. Józsa, meg még páran, Szentkeresztről én voltam egyedül, olyan csúnyán beszéltünk magyarul, hogy azt mondta a magyartanár, hogy nekünk nem kell kimenni a táblához felelni, mert nem értik meg a gyerekek, hogy mit mondunk, egyszerűen nem tudunk magyarul beszélni.” „Hiába végeztünk nyolc osztályt, én még abban a kivételes helyzetben voltam az általános iskolában, hogy nem kellett orosz tanulnom, viszont tanultam szlovákul földrajzot, történelmet és matematikát, ezért én tökéletesen tudok számolni szlovákul, én 1963-ban végeztem, 1960-1963 között nem kellett orosz tanulni, de az utánunk következők már tanultak. De érdekes módon például a nővérem sem tud olyan jól szlovákul, mert ő ezeket a tárgyakat nem tanulta szlovákul.”

A magyarországi szlovákokra a kétnyelvűség köztes állapota jellemző: fokozatos nyelvcseré figyelhető meg, aminek eredményeként a szlovák mára másodnyelvvé vált. A szlovákokat illetően egy ellentétes, kétirányú mozgás vált jellemzővé:

jednej strane funkčný vývoj spôsobený expanziou spisovnej slovenčiny, na druhej strane ústup nárečia. Rodina stratila svoju úlohu v odovzdávaní jazyka a to nedokážu nahradiť ani rôzne inštitúcie či samosprávy. Platí to aj v prípade Mlynkov. Výmena jazyka prebehla najrýchlejšie v cirkevnom živote, ale zdá sa, že ju nemožno zastaviť ani v súkromnej sfére. Časť najmladšej generácie síce ešte jazyku rozumie, ale už ním nerozpráva. Ako to sformuloval jeden z mojich respondentov: „Ani doma sa po slovensky nerozprávam, moja slovenčina sa o dosť zlepšila, odkedy som v Mlynkoch, čiže naučil som sa veľa z tunajšej slovenčiny, ale nie veľmi sa ja rozprávam po slovensky. Ani s generáciou svojich rodičov sa po slovensky nerozprávam.” Alebo: „Doma hovoríme s deťmi po slovensky, už zriedkavejšie, ale zato hovoríme. Dostali sa do rodiny manželia - manželky, ktorí nevedia, takže sa rozprávame po maďarsky.” Spomedzi používateľov jazyka staršia generácia ešte ovláda miestne nárečie, ale ako to sformuloval jeden z mojich respondentov, „...teraz sa žiaľ už nie veľmi obohacuje slovná zásoba miestneho nárečia, my sme ešte vyrástli tak, že sme hovorili len po tótsky, a buď ani nevieme, ako sme sa naučili oba jazyky, a samozrejme nárečím, ale s veľmi bohatou slovnou zásobou, pred 40-50 rokmi. Ale toto je iný svet, to si musíme uvedomiť, že žiaľ to takto funguje.”

Podľa teórie „vlnovky” jedného z mojich respondentov sa slovenčina v určitých obdobiach, v istom veku dostáva do popredia, potom sa zase ocitá v úzadí. Trvá to už 3-4 generácie, že v rodinách sa používa maďarčina, avšak „do svojich troch rokov sa každý naučí niečo po slovensky, riekanky, pesničky, pozdravy, tieto už ovláda, ale neovláda to logicky, vie básničku, ale nepozná jej skrytý význam. Potom v škole získa trošku obšírnejšie jazykové znalosti, potom v 14 rokoch opustí Mlynky, pôjde študovať ďalej, a to je koniec jazyka. Preruší sa to, veď musí stopercentne hovoriť po maďarsky v škole, v dopravných prostriedkoch, obchodných domoch, a učí sa cudzie jazyky. Nie slovenčinu, lebo na čo mu bude na strednej škole, na univerzite? Na nič. Potom príde domov, tu sa usadí, založí si tu rodinu, kde žijú jeho príbuzní, jeho rodina, slovenčina sa opäť objaví, a takto sa stávajú z počiatočných Slovákov, z tých, ktorí v mladom a strednom veku prevažne hovoria po maďarsky, opäť slovensky hovoriaci.”

Aj v súčasnosti však existujú faktory, ktoré pozitívne vplyvajú na používanie jazyka v rámci rodiny: v obci možno sledovať vysielanie televíznych kanálov zo Slovenska, čo vo veľkej miere prispieva k zdokonaľovaniu jazyka, resp. k jeho častejšiemu používaniu. „So svojimi deťmi sa rozprávam po maďarsky, ale čoraz viac do nej miešame slovenčinu, lebo odkedy môžeme pozerieť Markízu, moja manželka si na to úplne zvykla, tú pozerá, a keď niečo nerozumie, tak má pri sebe slovník, zapíše si a pozrie.”

Nesmieme však opomenúť ani negatívne formy jazykového sebahodnotenia, veď často ani samotní používatelia nárečia nie sú spokojní s tým, ako ovládajú jazyk: „Ktorý jazyk je krajší, veď preto hovorím maďarčinu, lebo tú lepšie viem, a ja som sa neučil spisovný jazyk, ale pilíšsky, národnostný.”

egyik oldalon a funkcionális fejlődés az irodalmi nyelv előtérbe kerülésével, másik oldalon a nyelvjárás háttérbe szorulása. A család elvesztette átörökítő szerepét, s ezt a különböző intézmények, és önkormányzatok sem tudják pótolni. Az alapvető nyelvi funkciók a magyar dominanciája miatt csak korlátozottan érvényesülnek. Ez Szentkeresztre is igaz. A nyelvcsere leggyorsabban az egyházi életben ment végbe, de a magánszférában is szinte feltartóztatatlannak tűnik. A legfiatalabb generáció egy része még érti ugyan, de már nem beszél a nyelvet. Ahogyan egyik interjúalanyom fogalmazott: „Otthon se beszélek szlovákul, sokat fejlődtem, amióta itt vagyok Szentkereszten, illetve a szentkereszti szlovákból fejlődtem sokat, de nem nagyon beszélgetek én szlovákul. A szüleim korosztályával sem beszélek szlovákul.” Vagy: „Otthon beszélünk a gyerekekkel szlovákul, ritkában már, de azért beszélünk. Bekerültek a családba férjek-feleségek, akik nem tudnak, úgyhogy magyarul beszélünk. Meg a baráti társaság miatt is inkább magyarul.” A nyelvet használók közül az idősebb generáció jelentős része még beszél a helyi nyelvjárást, azonban ahogyan az egyik interjúalanyom fogalmazott, „...most már sajnos a szókinccse nem gazdagszik a helyi nyelvjárásnak, mi még úgy nőttünk fel, hogy csak tótul beszélünk, és vagy nem is tudjuk, hogy hogyan tanultuk a két nyelvet, és persze nyelvjárásban, de nagyon gazdag szókinccsel, 40-50 éve. De ez más világ, ezt tudomásul kell venni, hogy ez sajnos így működik.”

Egy interjúalanyom „hullámvölgy elmélete” szerint a szlovák nyelv bizonyos időszakokban, életkorban előtérbe kerül, majd ismét háttérbe szorul. 3-4 generáció óta ugyan a magyar a családban használt nyelv, azonban „mindenki megtanul 3 éves koráig valamit szlovákul, versikéket, énekeket, köszönéseket, ezeket márbeszéli, de nem logikusan beszéli, tudja a verset, de nem tudja a vers mögöttes tartalmát. Aztán az iskolában kicsit bővebb nyelvtudást kap, majd 14 évesen kikerül Pilísszentkeresztről, elmegy továbbtanulni és akkor vége a nyelvnek. Megszakad, hiszen száz százalékosan magyarul kell beszéljen az iskolában, közlekedési eszközökön, áruházban, és fölveszi az idegen nyelveket. Nem a szlovákot, mert középiskolában, egyetemen mit ér vele? Semmit. Aztán ha hazajön, és itt telepszik le, itt alapít családot, ahol a rokonai, családja él, újra előjön a szlovák, és így válnak a kezdeti szlovákból a fiatal és közép korosztályban jellemzően magyarul beszélőkből, újra szlovákul beszélők.”

Manapság is vannak azonban a családon belüli nyelvhasználatot pozitívan befolyásoló hatások: a településen foghatók a szlovákiai televízióadások, s ez nagyban hozzájárul a nyelvtudás tökéletesedéséhez, illetve a nyelv gyakoribb használatához. „A gyerekeimmel magyarul beszélek, de keverjük egyre többet a szlovákot, mert amióta a Markízát tudjuk nézni, a feleségem teljesen ráállt, azt nézi, és ha nem ért valamit, akkor mellette van a szótár, felírja és megnézi.”

A nyelvi önértékelés negatív formáit sem hagyhatjuk figyelmen kívül, hiszen maguk a nyelvjárást beszélők sokszor maguk sem elégedettek nyelvtudásukkal: „Melyik a szebb nyelv, hát azért mondom a magyart, mert azt jobban tudom, meg én nem az irodalmi nyelvet tanultam, hanem a pilísi, a nemzetiségit.”

Advent

Advent (z lat. adventus príchod) je prvá časť liturgického roka rímskokatolíckej cirkvi vymedzená 4 nedeľami pred sviatkom narodenia Ježiša Krista a obdobie duchovnej prípravy na Vianoce. V teologickom zmysle sa advent vyznačuje dvojakým očakávaním – sviatku narodenia Ježiša Krista a jeho druhého (eschatologického) príchodu na konci času (parúzia), ale taktiež sa nezabúda na osobitnú úctu Ježišovej Matky[1] napríklad tzv. rorátnou sv. omšou v dňoch od 16. decembra. Preto adventné obdobie je časom nábožného a radostného očakávania.

Pôvodne pochádza pojem advent z gréckeho pojmu ἐπιφανεῖα (epifaneia zjavenie), ktorý označoval príchod božstva do chrámu alebo návštevu kráľa.

Adventné obdobie má kajúci charakter, ale nikdy sa toto obdobie nechápe ako čas pokánia v tom zmysle ako je to v pôste (napr. stále sa spieva Aleluja). Obdobie prípravy na slávenie Narodenia Pána sa dostal v 4. storočí z kresťanského

Východu do Gálie a Španielska. Odtiaľ pochádza zvyk spájať advent s eschatologickým očakávaním Krista na konci časov. V Gálii sa od 5. storočia advent začínal už na sv. Martina a v Španielsku 24. novembrom. V rímskej liturgii trvalo obdobie adventu dva týždne a malo charakter očakávania či prípravy na vtelenie Božieho Syna.

Vianočné obdobie (advent + vianoce) sa od 4. storočia pohybovalo medzi 11. novembrom a 6. januárom, na ktorý pôvodne pripadala oslava narodenia Ježiša Krista (dnes slávnosť Zjavenia Pána čiže Epifania). Týchto osem týždňov predstavovalo (s výnimkou nediel, ktorými si stále pripomínáme vzkriesenie) spolu 40 dní.

Začiatky adventu siahajú do 4. storočia, kedy sa v oslavuje určitý počet (2 až 6) adventných nediel a až pápež Gregor Veľký († 604) stanovil adventný čas na 4 týždne. Advent (ádvent, úrjovet) a kerestény kultúrkörben a karácsonyt (december 25-ét) megelőző negyedik vasárnaptól karácsonyig számított időszak. A karácsonyi ünnepkör advent első napjával kezdődik, és vízkeresztig (január 6-ig) tart. Advent első vasárnapja egyúttal az egyházi év kezdetét is jelenti.

Advent

Advent a karácsony (december 25.) előtti negyedik vasárnap – más megfogalmazásban a Szent András apostol napjához (november 30.) legközelebb eső vasárnap – veszi kezdetét, és karácsonyig tart. Advent eredete a 4. századig nyúlik vissza. VII. Gergely pápa négyben határozta meg az adventi vasárnapok a számát.

Advent első vasárnapja, a kerestény egyházi év első napja mindig november 27. és december 3. közé esik.

A december 25. előtti utolsó vasárnap advent negyedik vasárnapja, az azt megelőző advent harmadik vasárnapja, és így tovább. 2006-ban azért volt érdekes advent negyedik vasárnapja, mert december 24-ére esett, a legkésőbbi időpontra, amely még karácsony előtt van, hiszen ez a nap karácsony előestéje, vagyis szenteste (ebből következik, hogy advent első vasárnapja nem lehet később, mint december 3.).

Az időszak neve

Az advent szó jelentése „eljövetel”. A latin „adventus Domini” kifejezésből származik, ami annyit tesz: „az Úr eljövetele”. A karácsonyt megelőző várakozás az eljövetelben éri el jutalmát. Régebben egyes vidékeken „kisböjtnek” nevezték ezt az időszakot.

Advent tanítása

Adventkor a kerestények nemcsak a Jézus születése előtti várakozásról emlékeznek meg, hanem további két jelentése is van az ünnepnek. Várják az Úr eljövetelét a saját életükben is: hogy kerestény életvitelükkel minél közelebb kerüljenek Istenhez, Jézus tanításához. Továbbá várják Jézus Krisztus második eljövetelét is, s igyekeznek felkészülni az utolsó ítéletre.

Egyházi szertartások és szokások

A katolikus egyházban advent liturgikus színe a lila (viola), mely a bűnbánatot, a szent fegyelmet és összeszedettséget jelképezi. Advent harmadik vasárnapján, örömvasárnap (gaudete vasárnap) az Úr eljövetelének közelségét ünneplik; e nap liturgikus színe a rózsaszín. Az egész időszakban

dísztelen a templomi oltár, az orgona szerepe pedig az énekek kíséretére korlátozódik.

Elterjedt szokás az adventi hétköznapokon hajnali (roráte) misét tartani. E szertartásokon különös hangsúlyt kap a megváltó várása és Szűz Mária tisztelete.

Ugyancsak adventhez köthetők az ó-antifónáknak nevezett egyházi énekek. Nevük onnét ered, hogy az „Ó!” felkiáltással kezdődnek.

Szentcsalád-járás

A szentcsalád-járás a 20. század elejéről származó katolikus szokás. A hívek minden nap más házhoz visznek egy a Szent Családot ábrázoló képet, és e képnél imákat mondanak, s kisebb szertartásokat mutatnak be. A népszokás arról a bibliai eseményről emlékezik meg, amikor a gyermekét váró Szűz Mária és Szent József Betlehembe érvén szállást kerestek maguknak.

Böjt

Korábban szokás volt az adventi időszakban böjtöt tartani. Az adventi böjti idő alatt tiltották a zajos mulatságokat és az ünnepélyes házasságkötéseket, de az utóbbit az 1661. évi nagyszombati zsinat püspöki engedélytől tette függővé. A böjtölés hagyománya a 20. század közepén tűnt el.

Adventi koszorú

Így nézhetett ki Wichern evangélikus lelkész adventi koszorúja: vasárnapokra fehér, hétköznapokra piros gyertyák jutottak

Adventkor a 19–20. század óta szokás koszorút készíteni. Az adventi koszorú őseit 1839-ben Johann H. Wichern német evangélikus lelkész készítette el: egy felfüggesztett székérkeréken 23 gyertyát helyezett el, melyek közül minden nap eggyel többet gyújtott meg karácsonyig.

Ma az adventi koszorú általában fenyőágból készített kör alakú koszorú, melyet négy gyertyával díszítenek. A gyertyák színe katolikus körökben egy rózsaszín kivételével lila, mert

a katolikus hagyományok szerint az advent színe a lila, a bűnbánat és a megtérés jelképe, a koszorú négy gyertyája közül – a meggyújtás sorrendjében – az első, a második és a negyedik lila, míg a harmadik, a közelgő ünnepet szimbolizálva: rózsaszín. A negyedik színe a bűnbánatot kifejező lila. Manapság sokan már különböző színű gyertyákkal díszítik az adventi koszorút, zöld, sárga, kék, fehér, arany, ezüst, narancssárga, szinte bármilyen színű lehet. Az adventi koszorún mind a négy gyertya egyszerre ég ezen a napon. A gyertyákat vasárnaponként (vagy előző este) gyújtják meg, minden alkalommal eggyel többet. A világító gyertyák számának növekedése szimbolizálja a növekvő fényt, amelyet Isten Jézusban a várakozónak ad karácsonykor.

Minden gyertya szimbolizál egy fogalmat: hit, remény, szeretet, öröm. A gyertyák egyben a katolikus szimbolika szerint egy-egy személyre vagy közösségre is utalnak:

- Ádám és Éva – mint akiknek elsőként ígérte meg Isten a megváltást (hit);
- zsidó nép – akinek megígérte, hogy közülük származik a Messiás (remény);

- Keresztelő Szent János – aki hirdette Jézus eljövését, és készítette az utat az emberek szívéhez (szeretet);
- Szűz Mária – aki megszülte a Fiút (öröm – rózsaszín gyertya).

Adventi naptár

Az adventi naptár használatának népszokása 1900 körül kezdődött, kialakulása egy német édesanyához kötődik, akinek kisfia, Gerhard, már hetekkel az ünnep előtt türelmetlenkedett a várva-várt és megszokott karácsonyi ajándékok miatt. Az édesanya ezért érdekes és meglepő játékot talált ki gyermeke számára: egy kemény papírlapot huszonnégy részre osztott, mindegyik részre rátűzött egy-egy darab csokoládét, majd megengedte, hogy a gyermek minden este megegyen egyet-egyet közülük. Mikor a kisfiú felnőtt, nem felejtette el édesanyja meglepetését, és üzleti vállalkozásba kezdett. Olyan naptárt szerkesztett, amelyen huszonnégy ablakocská mögé egy-egy darab csokoládé vagy cukorka volt elrejtve, s ezek csak a spaletták kinyitása

Karácsony

A karácsony egy keresztény ünnep, amelyen Jézus Krisztus születésére emlékeznek. Minden év december 25-én tartják világszerte, habár nem ezt a dátumot tartják számon Jézus születésének. Feltehetőleg vagy azért esett erre a választás, mert egyes keresztény szerzők szerint Jézus szenvedése azaz a húsvét illetve fogantatása az év azonos napján, március 25-én történt, vagy azért, mert ekkor kezdődött el a téli napforduló a Föld északi féltékén. A karácsony a karácsonyi- és ünnepi szezon közepén van, a kereszténység ettől az ünneptől kezdi számolni a karácsony hetét, amely tizenkét nappól áll.

Annak ellenére, hogy a karácsony egy tradicionális keresztény ünnep, sok nem-keresztény ember ünnepli világszerte a szeretet ünnepeként. A modern és népszerű ünneppel együtt jár az ajándékozás, a karácsonyi zene, a különböző mintázatú üdvözlőlapok küldése, templomi ünneplések, karácsonyi ebéd és ünnepi hangulatú tárgyakkal való díszítés, mint például karácsonyfa állítás, karácsonyi égők, girlandok, fagyöngyök és krisztustövis elhelyezése.

Története

A karácsonyi ünnep szellemiségéhez, és jellegéhez hasonló ünnepek már korábban is léteztek, például a pogányok téli napfordulós ünnepe, a szaturnália ünnepe. Az ókori Rómában december 17-25 között tartották a földművelés istenének, Szaturnusznak ezt a nagy ünnepét. Ekkor nagy táncos vigadalmakat tartottak birodalomszerte. A fény diadalát ünnepelték a halál és a sötétség felett. A régi pogány ünnep vigasságokkal volt tele, mivel a téli napforduló a régi földművesek körében az újjászületést, a reményt táplálta. A földművesek számára fontos volt a meleg eljövetele, mivel a létük múltott rajta. A meleg időszak a bőség időszaka volt, míg a hideg időszak a sötétség és a nélkülözés időszaka, ilyenkor az isteneket igyekeztek jókedvre deríteni. A szolgák megajándékozása is elterjedt volt. A házakat örökzöld borostyánokkal díszítették.

Miután a kereszténység államvallás lett, hamarosan hivatalos keresztény ünneppé nyilvánították Jézus születését. Ezt az eseményt a 4. századtól kezdték ünnepelni, január 6-án Epiphaneia néven. A keresztény vallási ünnep Jézus születésének történetére épül. A keresztény hit szerint Jézus a próféták által megjövendölt Messiás, aki megváltja az emberiséget a bűntől. A Biblia leírása szerint Jézus szegényes körülmények között született, egy istállóban, mert senki nem fogadta be a házába a várandós Máriát, Jézus édesanyját a születés estéjén. A történet szerint napkeleti bölcsek („háromkirályok”) indultak útnak ajándékokkal köszönteni a születendő Messiást, és egy fényes csillag vezette el őket Jézushoz.

A 4. század végétől a keresztény egyházak mindinkább december 25-én kezdték ünnepelni Jézus születését, január 6-án pedig a Jordán folyóban való megkeresztelését (vízkereszt ünnepe). Ennek oka valószínűleg az volt, hogy a december 25-én végződő római szaturnália ünnep helyére állítsák a keresztény karácsonyt. Jézus születésének történetével együtt új vallási tartalommal töltötték meg a pogány ünnepet.

A 16. században a reformáció új tartalommal töltötte meg a karácsony ünnepét is. Az addigi templomi liturgia kezdett beköltözni a házakba. Az emberek a Biblia otthoni forgatása révén a vallásos ünnepeket és szertartásokat elkezdték otthon is ünnepelni. Kialakult sok karácsonyi szokás, például a karácsonyfa-állítás az evangélikusoknál Németországban. A 18. században már egész Németországban szokás volt karácsonyfát állítani. Innen jutott el a 19. században előbb Ausztriába, majd egész Európába, a kivándorlókkal az Újvilágba, és így kezdett meghonosodni az egész nyugati keresztény világban. A karácsonyfákat kezdetben édességekkel és gyümölcsökkel díszítették fel, később kezdett kibontakozni az üvegdíszek megjelenése. A karácsony megünneplése egyre inkább kezdett szokássá válni a nem vallásos családok körében is, a szeretet, a béke ünnepeként, a vallásos keresztényi rítusok egy részét átveve. Napjainkban, az európai zsidó-keresztény kultúrkörben a karácsony népszerű és sokakat érintő ünneppé vált, amely mindenki számára más-más jelentést hordoz.

Magyarországon a szocializmus idején a vallásos háttérű fenyőünneppel helyettesítették.

Jézus születésének időpontja

A kutatók többsége egyetért abban, hogy december 25-e nem Jézus születésének időpontja. A korai keresztények nem ünnepelték Jézus születését, és nem is próbálták meghatározni az időpontját; az ünnepelés legkorábbi ismert példája Egyiptom, ahol Jézus születését tavaszra tették. Számtalan más időpont is használatos volt.

A 4. századtól előbb január 6., majd december 25. vált elterjedté, mint Jézus születésének hivatalosan elfogadott időpontja. Az örmény egyház hívei ma is január 6-át ünneplik, míg a többi egyház elfogadta a december 25-ei dátumot.

A december 25-ei időpont eredetéről számos teória van; egyikük sem általánosan elfogadott.

A téli napforduló környéke a legtöbb vallásban és kultúrában fontos időpont volt. Kezdetben a Nap vagy a természet újjászületésének ünnepe volt; később erre az időpontra esett Ozirisz, Jupiter, Plutusz és Nimród ünnepe, a germán Yule és a római Szaturnália. A keresztény ünnep magába olvasztotta a korábbi pogány ünnepeket (erre még ma is számos népszokás emlékeztet); egyes elképzelések szerint az időpontot is átvette.

Különösen fontos ilyen szempontból a mithraizmus, ami sokáig a kereszténység fő vetélytársa volt. Mithrászt a Nappal hozták kapcsolatba, és születését december 25-én ünnepelték; egyes feltételezések szerint Jézus figuráját jelentős részben róla mintázták.

Más feltételezések szerint a korai keresztények Jézus születését Nagypéntek időpontjából próbálták kiszámítani, arra alapozva, hogy az ótestamentumi próféták halála a zsidó vallás szerint rendszerint az év ugyanazon napjára esett, mint születésük vagy fogantatásuk. Jézus halálának időpontja nem szerepel az evangéliumokban; amikor megpróbálták kiszámítani, március 25-ére vagy április 6-ára jutottak. Ezt az időpontot Jézus fogantatásával azonosították, és kilenc hónapot hozzáadva december 25-ét, illetve január 6-át kaptak.

A hagyomány szerint Jézus a Hanuka idején született, ami a héber naptár szerint kisleév 25-étől tévét 2-áig vagy 3-áig tart. Kislevevet általában decemberrel azonosították. Azonban ha elfogadjuk Jézus születésére a legvalószínűbbnek tartott i. e. 5 dátumot, akkor kisleév 25. november 25-ére esik.

Egyes keresztények úgy hitték, hogy Gábiel arkangyal megjelenése Zakariás előtt, amikor közölte vele, hogy Keresztelő Szent János apja lesz, Jóm kippur idejére esett. Ez azon a(z evangéliumban nem szereplő) hiten alapult, hogy Zakariás főpap volt, és az angyal akkor jelent meg neki, amikor a Szentek Szentjébe ment (a jeruzsálemi Szentély ezen termébe csak a főpap és csak évente egyszer, Jom Kippur alkalmával léphetett be). Eszerint János fogantatása valamikor szeptember végén, és a születése június végén történhetett (a hagyomány a dátumot június 24-ére teszi). Az evangéliumok szerint az angyal három hónappal János fogantatása előtt jelent meg Szűz Máriának (a hagyomány szerint március 25-én). Innen kilenc hónapot számolva december 25. adódik.

Dave Reneke és ausztrál csillagász kollégái egy számítógépes programmal arra jutottak, hogy olyan objektum, ami megfelelne a Bibliában említett csillagnak, ami a napkeleti bölcseket elvezette Jézushoz, valójában nem karácsonykor, hanem nyáron volt megfigyelhető Betlehem éjszakai égboltján: a Vénusz és a Jupiter került látszólag olyan közel egymáshoz, hogy a fényük összeolvadt, és egy látványos, nagyméretű csillagnak tűnhetett a Földről. Jézus születésének időpontját ennek nyomán június 17-ére teszik.

Vianoce

Vianoce sú kresťanským sviatkom vtelenia a narodenia Ježiša Krista.

V rímskokatolíckej cirkvi je druhým najhlavnejším sviatkom Sviatok narodenia Pána alebo Prvý sviatok vianočný, ktorý sa podľa gregoriánskeho kalendára slávi 25. decembra. Od reformácie sa Vianoce začínajú sláviť už deň vopred, na Štedrý večer (24. decembra). Oslava narodenia Ježiša Krista sa takto rozkladá do o niečo dlhšieho času. Kým protestanti sústreďujú svoju oslavu na podvečerné bohoslužby počas Štedrého dňa a na ranné bohoslužby na 25. decembra, tak rímski katolíci sústreďujú svoju oslavu najmä k času, keď odbije polnoc medzi 24. a 25. decembrom. Omša sa takto slávi priamo o polnoci a preto sa nazýva polnočná omša.

V mnohých krajinách sú 24. a 25. december dňami pracovného pokoja. Niekde sa podobne slávi aj Druhý sviatok vianočný (v cirkevnom kalendári sviatok sv. Štefana, v anglosaských krajinách tzv. Boxing Day) - ktorý pripadá na 26. decembra. Niektoré pravoslávne cirkvi slávia Vianoce podľa juliánskeho kalendára 7. januára.

Oba tieto dátumy sú tradičné a ani jeden z nich nepredstavuje skutočný historický dátum narodenia Ježiša Krista. 25. december je ako cirkevný sviatok po prvýkrát doložený vo Filokalovom kalendári z roku 354, ktorý čerpal z rímskych prameňov („Depositio Martyrum“) z roku 336. Pôvod tohto dátumu je sporný. Často sa poukazuje na možnú súvislosť s rímskym sviatkom slnečného božstva, tzv. Dies Natalis Solis Invicti - Sviatok zrodzenia nepremožiteľného slnka - ktorý sa tiež slávi HATÁRI 25. decembra a prekryval sa s tradičným dátumom zimného slnovratu. Aj niektorí raní kresťanskí autori spájali narodenie Krista so sviatkom znovuzrodzenia slnka

Najnovšie názory na pôvod dátumu slávenia Vianoc prezentuje historik William Tighe. Tvrdí, že Cirkev si vybrala na slávenie Vianoc 25. december preto, lebo starí Židia verili, že izraelskí proroci boli počatí v ten istý deň, v ktorý zomreli, a rímski kresťania za Tertulianových cias vyrátali, že Kristus zomrel 25. marca. To je dôvod, prečo Vianoce pripadli na 25. decembra - jednoducho k tomuto dátumu pripočítali deväť mesiacov a vyšiel im predpokladaný dátum narodenia Ježiša Krista. Tighe píše:

„Ukazuje sa, že stanovenie dátumu Kristovho narodenia na 25. december nebolo nijako ovplyvnené pohanskými vplyvmi. A pohanský sviatok, ktorý v tento den zaviedol cisár Aurelián v roku 274, nebol len snahou využiť zimný slnovrat na to, aby urobil politické vyhlásenie, ale takmer určite bol pokusom dodat pohanský význam dnu, ktorý už bol pre rímskych kresťanov dôležitý.“ (William Tighe, Touchstone 12/2003)

Vianoce patria spolu s Veľkou nocou a Turícami medzi hlavné kresťanské sviatky. Vianočné obdobie je jedným z období liturgického roka. Trvá od prvých vešpier Sviatku Narodenia Pána až do nedele po Sviatku Zjavenia Pána (ľudovo Traja králi).

Kresťania aj nekresťania slávia Vianoce vzájomným obdarovávaním sa. Tento zvyk je v protestantskom prostredí doložený od 16. storočia. V katolíckych rodinách sa darčeky naopak rozdávali na sviatok sv. Mikuláša. Medzi ďalšie vianočné zvyky a symboly patrí ľudová dramatizácia vianočného príbehu (od 11. storočia), stavenie jaslíčiek (od 13. storočia, sv. František z Assisi), adventný veniec (1839), vyzdobený vianočný stromček (od 19. storočia). Mnohé krajiny majú ďalšie špecifické vianočné zvyky.

Olvasóink írták

Köszönetünket nyilvánítjuk mindazoknak,

akik a 2010. november 20-án megrendezésre került iskolai rendezvényünket: - „Suli - Buli”-t jelenlétükkel, szereplésükkel, munkájukkal, illetve tombola ajándékokkal támogatták.

Rendezvényünket tombola tárgyakkal támogatták:

Szlovák Közművelődési Központ, Ackermann Kálmán plébános, Pilisszentkereszt Község Önkormányzata, Pilisszentkereszti Szlovák Önkormányzat, EZ + AZ kereskedés, Klausz Kft., Pilisvörösvár és Vidéke Takarékszövetkezet pilisszentkereszti kirendeltsége, Solymár Auchan, Gögös Ernőné, Hermina Virágbolt, ICO írószer, Szilágyiné Wágner Anikó, Papucsek Jánosné, Antal Edina, Pataki László, Cserni Antal, Martinák Mária, Balla Szilvi, Dohy Zsolt, Mátyásné Heinrich Katalin, Papucsek István, Irka – kópia, Somvirág Egyesület, Somogyi Gábor, Genszki Istvánné.

Sportsiker

2010. november 21. és 28. között rendezték meg Lengyelországban – Ciechanów-ban – az 5. INAS Asztalitenisz Európa Bajnokságot. A Magyar Paraszport Szövetség színeiben, a fiúk mellett, egyedüli lányként, Máté Andrea (falunk lakója) képviselte hazánkat és a két évvel ezelőtt szerzett női csapat bronzérem mellé, megszerezte második bronzérmét. Ezúttal a női páros versenyen, egy francia lánnyal értek el dobogós helyezést. A férfi csapat is kitűnően szerepelt, 3 aranyat és egy bronzérmét hoztak el az EB-ről.

V. Pilíšska kavalkáda-Šiškový festival

Slovenská samospráva v Mlynkoch V. Šiškový festival usporiada 5. marca 2011. Ako sme si už na to zvykli, celodenný program sa začne so slovenskou omšou a s fašiangovým sprievodom, a bude pokračovať s folklórnym programom na dvore základnej školy. Ani teraz nevynecháme dychovku, koncert a večernú fašiangovú zábavu. Pre deti bude otvorený dom hier, a pre gazdinky vypisujeme súťaž v pečení tradičných šišiek. Okrem toho prosíme každého, kto rád pečie šišky, a rád by podporoval festival, aby od 10.00 hodiny priniesol doma upečené šišky do školy, na miesto podujatia.

V. Pilisi Kavalkád-Fánkfesztivál

Az V. Fánkfesztivál 2011. március 5-én kerül megrendezésre. Ahogy azt már megszokhattuk, az egész napos program szlovák misével és farsangi felvonulással fog kezdődni, majd az iskola udvarán, folklórprogrammal fog folytatódni. Természetesen most sem hagyjuk ki a műsorból a fúvós zenekart, a koncertet és az esti farsangi mulatságot sem. A gyermekeket játszóházba várjuk, a háziasszonyok részére pedig meghirdetjük a hagyományos farsangi fánkok versenyét. Ezenkívül kérünk mindenkit, aki szeret sütni, és támogatni szeretné rendezvényünket, hogy az otthon megsütött fánkokat 10.00 órától hozza be az iskolában a fesztivál színhelyére.

Rastú mýry nového Slovenského domu – Nőnek az új Szlovák Ház falai

